

A prédikációmegbeszélés szabályai (Zerfass)

Mivel a lelkipásztori képzésben sor kerül a prédikáció megbeszélésére, lássuk ennek néhány vezérfonalát:

A megbeszélésnek csak akkor van értelme, ha a barátság és a bizalom légkörében zajlik le. A megtartott prédikációt már úgyse lehet kijavítani, a további prédikáció számára pedig csak a prédikátort lehet megnyerni, ha sikerül. Elsősorban abban kell bátorítani, ami sikerült neki.

A prédikációkritika általában könnyebben megy kics csoportban, mint négyszemközt, mert többek megfigyelései egymást kölcsönösen korrigálják és a beszélgetésvezető semleges maradhat.

1. A beszélgetésvezető feladatai:

Legfontosabb feladata az, hogy gondoskodjon a baráti légkörről, kapcsolatot teremtsen a hallgatók és önmaga, a hallgatók és a prédikátor, valamint az egyes hallgatók között. Ezt szolgálja, hogy:

- a) bemutatkozunk, a prédikátort nevével szólítjuk;
- b) a hallgatók megnyilvánulásait megértő módon visszaadjuk;
- c) szelektálva fölerősítünk vagy lehalkítunk hangokat (érzelmeket vagy problémafölvetéseket);
- d) barátságos hozzáállást és humort tanúsítunk;
- e) engedjük a beszélgetést a hallgatók közt, sőt rákérdezzük („Ön is így gondolja?” - „Tapasztalt már ilyet?”).

A tárgyyszerűség diktálja a következő reakciókat:

- a) pontosítást kérünk;
- b) állítások alapjaira kérdezzük rá;
- c) megvilágító kérdéseket teszünk fel („Mit is ért az alatt, hogy...”);
- d) a súlyozás vagy a sorrendiség érdekében kérdezzük („Mi a fontosabb Önnek?”, vagy „Melyik érvnek tulajdonítana nagyobb hangsúlyt?”).

Röviden: Megértően, tényállásokat kutatva, semmiképpen sem vitatkozva, ellenkező pozíciót nem elfoglalva vezetjük a beszélgetést. Minél kevesebb formális szabályt állítsunk fel a beszélgetés lebonyolítására. Csak annyi tartalmi rendszerezésre törekedjünk, amennyi éppen szükséges.

2. Az igehirdető feladatai:

Az igehirdetőnek elsősorban intenzíven kell figyelnie, és lehetőleg nem szabad védekezően reagálnia („Egyáltalán nem így értettem!”). Inkább kérdezzük meg: Mi a fontos számomra ebben a visszajelzésben? Félreértés esetében persze megmondhatjuk, hogyan gondoltuk. Jobban érdekeljen azonban az, hogyan értették maguk a hallgatók.

Az érdeklődést a következő kérdések irányíthatják:

- a) Miben érzem, hogy megértettek, miben nem?
- b) Mi volt láthatóan fontos a hallgatók számára?
- c) Mire térnek vissza újból és újból a megbeszélés során, és mire nem térnek ki egyáltalán?
- d) Mit szerettem volna pontosabban hallani?

Ha az igehirdető újabb visszajelzést kér egy bizonytalan ponton, akkor minél pontosabban kérdezzen rá.

3. A kritizálók feladatai:

A beszélgetés résztvevői törekedjenek arra, hogy a prédikátort követni tudják a maga útján és a maga céljai szerint. Nem számít, ki hogy prédikált volna az ő helyében! Ugyanígy ügyelni kell arra, hogy az esetleges „bólogatok” ne vegyék úgy védelmükbe a prédikátort, hogy ők maguk értelmezik, hogyan értette, amit a prédikátor mondott! A következőket érdemes tudatosítani:

- a) Nem értékelést adok a prédikációról, hanem visszajelzést adok a prédikátornak, milyen hatással volt rám a beszéd!
- b) Magamról beszélek, nem másról, mert csak magamról adhatok megbízható felvilágosítást.
- c) Abból indulok ki, hogy a prédikáció hatásának 50%-a az én részem, amelyért én felelek, nem a szónok.
- d) Visszajelzésemmel segíteni akarok ugyan az igehirdetőnek, de az ő szabad döntésére hagyom, hogyan bánik az én hozzászólásommal.

Ezek a szabályok meggátolhatják, hogy a megbeszélés során ítélezésre, átértelmezésre, kioktatásra kerüljön sor. Nem a prédikációról, hanem a prédikáció rám gyakorolt hatásáról beszélek. Érzéseimet közvetlenül kifejezhetem és nem kell törődnöm a diplomatikus fogalmazással. Csupán közlöm a megfigyelésemet és az érzéseimet, anélkül, hogy értelmezném azokat.

2. A beszélgetés menete:

A megbeszélés eredményessége érdekében a következő szakaszokat lehet megkülönböztetni, amelyekhez a vezetőnek persze nem kell aggályosan ragaszkodnia:

Indítás: A témáról szóló hozzászólások mellett a résztvevőket magukat szóra kell bírni. Ehhez az kell, hogy a témát minél tágabban fogalmazzuk meg. A hallgatók kapcsolódhassanak be ott, ahol akarnak. Nyitott kérdésekkel bátorítsunk: Mit szól a prédikációhoz? Mi volt hatással Önre? Szívesen hallgatta-e és miért? Mit érzett a prédikáció hallgatásakor?

Az elején nem szabad túlzott rendszerességgel megkötni a hallgatókat (pl. „Először a tartalomról, utána pedig a formáról és az előadásmódról beszéljünk.”).

Rendezés: Egy idő után rövid összefoglalással áttekinthetővé tesszük a beszélgetés anyagát. Itt kell kifejtetni a fő kérdéseket. Ki kell ragadni egy fő kérdést vagy kérdéskört: „Hogyan bánt a prédikáció a szentírási szöveggel?” - „Jól látta-e a prédikátor a helyzetet, a problémát?” - „Egyetért-e a prédikátor nézeteivel és szándékaival?” - „Kapott-e segítséget a fölvetett probléma megoldásához?”

Tisztázás: Észleljük a kételyeket, álláspontokat és ellenvéleményeket. Világossá tesszük a véleményeltéréseket de nem értékeljük. A tényeket ellenőrizzük, a tapasztalatok igazságtartalmát megvizsgáljuk. Fölvetjük a problémakérdést: „Miről is volt szó alapjában véve?”

Lezárás: Tömör összefoglalást adunk. A prédikátor, ha akarja, elmondja, mi volt a fontos számára a hallgatók reakcióiból. A hallgatók végül tanácsokat adhatnak („Mit kell megtartani, min kell még dolgozni?”).

„Házi feladat”

Kérjük, gondolja át otthon ismét a prédikációt és annak megbeszélését, és osztályozza le (1-5) a prédikációt az alábbi öt szempont mindegyike szerint. A kitöltött ívet kérjük eljuttatni a prédikátorhoz.

1. Jól hallottam mindent?

Érthetően és világosan beszélt a prédikátor? Hanghordozása monoton volt vagy eleven?

Előadást tartott, vagy beszélgetésbe elegyedett velem? Ösztönzött-e az odahallgatásra, vagy kikapcsoltam közben? Felkaptam-e a fejem valami újra és meglepőre, vagy csak a megszokott vallásos dolgokat hallottam?

Osztályzat:

2. Könnyen tudtam-e követni gondolatait?

Megmaradt-e a prédikátor egyetlen témánál, vagy szétaprózódott? Fellépett-e bennem valamilyen ellenállás, ami megakadályozott abban, hogy kövessem őt?

A prédikáció gondolati lépéseit könnyen észben tudtam-e tartani, vagy nehezen tudtam összerakni? Fogaskerek módjára egymásba illett-e a bevezetés, tárgyalás és befejezés?

Idejében ért-e véget a prédikáció?

Osztályzat:

3. Érzelmileg is tudtam-e követni?

Támadtak-e bennem érzések is, vagy csak a fejemet kellett törnöm? Megfogalmazott-e a prédikáció olyasmit, ami régóta foglalkoztat, aggaszt, keserít... vagy a hajánál fogva ráncigálta oda a mesterséges problémákat?

Belsőleg távolságot tartottam-e, vagy megérintett-e bennem valamit a prédikáció? Éreztem-e, hogy a prédikátort is megérintette belülről az, amit mondott, vagy csak olvasott dolgokat idézett a prédikátor?

Osztályzat:

4. Megízleltetett-e valamit a prédikátor a Szentírás vigasztalásából? A szentírási szakasz csupán alkalom volt neki a beszédre, vagy valóban azt juttatta-e érvényre?

Erőszakot tett-e a szentírási szakaszon a saját gondolatai által, vagy megmaradt a perikópa vonalán, annak hangulatában, annak témájánál? Kijött-e a prédikációban, hogy a Szentírásnak mi az Istentől jövő felszabadító/számonkérő/vigasztaló szava?

Bátorítást adott-e nekem a prédikátor a Szentírás szavával? Nyitott-e számomra új ajtót a Szentírásra, vagy már százszer hallottam ugyanezt?

Osztályzat:

5. „Láttam”-e valamit?

Használt-e konkrét példákat a prédikátor, mintha levetített volna valamit?

Törődött-e nyelvi képekkel és hasonlatokkal?

Szürke maradt-e minden (-ság, -ség végű elvont főnevekkel), vagy színes és konkrét volt a prédikáció?

Úgy beszélt-e a prédikátor, mintha egy asztalnál ülnénk (köznapi nyelv, köznapi szófordulatok, rövid mondatok) vagy úgy, mintha egy hivatali íróasztal másik oldalán ülne (hosszú mondatok, keresett szóhasználat, idegen szavak)?

Megmaradt-e egyetlen fő képnél vagy hasonlatnál, vagy egyre csak újabb és újabb képeket hozott minden belső összefüggés nélkül?

Osztályzat: